

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף יב עמוד א - יב עמוד ב

משנה. בית שמאי אומרים: אין מוציאין לא את הקטן, ולא את הלולב, ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין.

גמרא. תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי: השוחט עולת נדבה ביום טוב לוקה. אמר ליה: דאמר לך מני - בית שמאי היא, דאמרי: לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. דאי בית הלל - הא אמרי: מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. הכא נמי, מתוך שהותרה שחיטה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. מתקיף לה רבה: ממאי דבית שמאי ובית הלל בהא פליגי? דלמא בערוב והוצאה לשבת ואין ערוב והוצאה ליום טוב קא מיפליגי? מר סבר: ערוב הוצאה לשבת וערוב הוצאה ליום טוב, ומר סבר: ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליום טוב, כדכתיב +ירמיהו יז+ ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת, בשבת - אין, ביום טוב - לא. - מתקיף לה רב יוסף: אלא מעתה ליפלו באבנים! אלא, מדלא מפלגי באבנים, שמע מינה: בהוצאה שלא לצורך פליגי. ואף רבי יוחנן סבר: במתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך פליגי. דתני תנא קמיה דרבי יוחנן: - המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואכלו - לוקה חמש. לוקה משום מבשל גיד, ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה משום אוכל בשר בחלב, - ולוקה משום הבערה. אמר ליה: פוק תני לברא! הבערה ובשול אינה משנה. ואם תמצא לומר משנה - בית שמאי היא, דאמרי: לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך, הכא נמי לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך. דאי בית הלל, כיון דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך, הכא נמי, מתוך שהותרה הבערה לצורך - הותרה נמי שלא לצורך.

תוספות מסכת ביצה דף יב עמוד א

ה"ג רש"י אלא מעתה לפלגו באבנים ומדלא מיפליגי באבנים ש"מ וכו' - והכי פירוש אלא מעתה דב"ה לית להו אסור הוצאה לפלגו בטלטול אבנים ולשמעין רבותא דלית להו בהן אסור הוצאה דהא לא נאסר בשום דבר טלטול אפי' דבר שמלאכתו לאסור וגם אינו צורך י"ט כלל אלא גזרה שמא יוציא כדאיתא בהדיא פרק כל הכלים (שבת דף קכד:) ואפי' דבר שהוא צורך יום טוב כגון כלי הצריך לו היה ראוי לאסור גזירה שמא יוציא אלא שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ומדלא קמפלגי באבנים שמע מינה בהוצאה וכו' דב"ה סברי מתוך וא"ת כיון דב"ה אית להו מתוך אמאי אין מתירין אפי' טלטול אבנים וכל דבר אפילו אינו צורך יום טוב ויש לומר דודאי אין ה"נ דמדאורייתא הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן גזור על דבר שאינו צורך יום טוב דכיון דעיקר הוצאה נאסרה יש לאסור בדבר שאין לצורך יום טוב כלל ע"כ פי' רש"י ולא רצה לגרוס כמו שיש בספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"נ דלא מחייב מלקות דא"כ הוה מסיק לפי' זה הוציא אבנים לב"ה דחייב ורש"י קים ליה דב"ה סבירא להו הואיל והותרה הותרה לגמרי אלא רבנן גזור בדבר שאינו צורך יום טוב כלל וקשה חדא דאמרי' בפסחים (דף מז:) האופה מיו"ט לחול לוקה ולא אמרינן מתוך וכו' ואפילו לרבה דלא לקי היינו מטעם הואיל ואי אתרמי ליה אורחים אבל מטעם מתוך לא קאמר ועוד דמוחק גירסת הספרים לכן נראה לפר' דגרסי' כגירסת הספרים אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה ה"נ דלא מחייב פי' מדאורייתא מלקות וכו' ה"נ א"כ לפלגו באבנים אלא ודאי מדלא קמפלגי וכו' ודוקא בהוצאה שיש בה צורך יום טוב קצת אמרינן מתוך שהותרה לצורך יום טוב דכל אוכל נפש מותר הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש הואיל ואיכא צורך שיש צורך יום טוב אבל שלא לצורך יום טוב כלל ודאי דאסור מן התורה כגון אופה מיו"ט לחול ומוציא אבנים דליכא לא צורך נפש ולא שמחת יום טוב חייב מדאורייתא וכי פליגי ב"ש וב"ה בדברים שאינן לצורך אוכל נפש ואיכא בהן צורך יום טוב קצת כגון קטן למולו דהמצוה נקראת צורך יום טוב ולולב לצאת בו וס"ת לקרות בו וכן פי' רבינו חננאל אבל ליתא פירושן דלאו דוקא קטן למולו דה"ה שלא למולו דשרי גם טיול דהא אשכחן נמי דמשחקין בכדור שקורין פלוט"א בלע"ז ביום טוב ברה"ר אף על גב דליכא אלא טיול וא"ת השוחט עולה מה צורך יש לו בה יש לומר דהכא נמי איכא שמחת יום טוב שלא יהא שלחן מלא ושלחן רבן ריקן כדמוכח לקמן (דף כ:).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מז עמוד ב

איתיביה אביי: המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואוכלו, לוקה חמש: לוקה משום מבשל גיד ביום טוב, ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה משום אוכל בשר בחלב, ולוקה משום הבערה. ואי אמרינן הואיל - אהבערה לא ליחייב, הואיל דחזי ליה לצרכו! אמר ליה: אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה. - והתני רבי חייא: לוקין שתיים על אכילתו ושלש על בשולו, ואי איתא: שלש על אכילתו מיבעי ליה! - אלא: אפיק הבערה ועייל עצי מוקצה. - ומוקצה דאורייתא הוא? - אמר ליה: אין, דכתיב +שמות טז+ והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, ואזהרתה מהכא - +שמות כ+ מלא תעשה כל מלאכה.

תוספות מסכת פסחים דף מז עמוד ב

ולוקה משום הבערה - בפ"א דביצה (דף יב:) אמר הא מני ב"ש היא דלית להו מתוך אבל לבית הלל שרי אף על גב דצריך שיהא צורך היום הא נמי חשיב צורך היום אף על פי שאין ראוי לאוכלו אלא באיסור. אהבערה לא ליחייב - מכאן מוכיח ריב"א דרבה דאמר הואיל היינו אפילו לבית שמאי אמר.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מז עמוד ב

איתמר, האופה מיום טוב לחול, רב חסדא אמר: לוקה, רבה אמר: אינו לוקה. רב חסדא אמר: לוקה, לא אמרינן הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה. רבה אמר: אינו לוקה, אמרינן הואיל. אמר ליה רבה לרב חסדא: לדידך, דאמרת לא

אמרינן הואיל - היאך אופין מיום טוב לשבת? אמר ליה: משום עירובי תבשילין. - ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא? - אמר ליה: מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב, ורבנן הוא דגזרו ביה, גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול. וכיון דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין - אית ליה היכרא. - איתיביה: בהמה המסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית צלי מבעוד יום. יכול לאכול - אף על גב דלא בעי למיכל. בשלמא לדידי, דאמרי הואיל - הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל - משום הכי ישחוט. אלא לדידך, דאמרת לא אמרינן הואיל - אמאי ישחוט? - אמר ליה: משום הפסד ממונו. - ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא דאורייתא? - אמר ליה: אין, משום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כזית, ואי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה. - איתיביה: לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה, ולאחד עשר - לא פחות ולא יותר. כיצד? כדרכו - לתשעה, נאפה בערב שבת - נאכל בשבת לתשעה. חל יום טוב להיות בערב שבת - נאכל לשבת לעשרה. שני ימים טובים של ראש השנה - נאכל לשבת לאחד עשר, לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את היום טוב. ואי אמרת צורכי שבת נעשין ביום טוב אמאי לא דחי יום טוב? - אמר ליה: שבות קרובה - התירו, שבות רחוקה - לא התירו. ולרבן שמעון בן גמליאל, דאמר משום רבי שמעון בן הסגן דוחה את יום טוב, ואינו דוחה את יום צום, מאי איכא למימר? - בהא פליגי; מר סבר: שבות קרובה התירו, שבות רחוקה לא התירו. ומר סבר: שבות רחוקה נמי התירו. מתיב רב מרי: שתי הלחם אינן נאכלות לא פחות משנים, ולא יותר על שלשה. כיצד? נאפות ערב יום טוב - נאכלות ליום טוב לשנים, חל יום טוב להיות אחר השבת - נאכלות ליום טוב לשלשה, לפי שאינה דוחה לא את השבת ולא את היום טוב. ואי אמרת צורכי שבת נעשין ביום טוב, השתא דשבת ביום טוב שרי - דיום טוב ביום טוב מיבעיא? - שאני התם, דאמר קרא לכם לכם ולא לגבוה. ולרבן שמעון בן גמליאל, דאמר משום רבי שמעון בן הסגן דוחה את יום טוב מאי איכא למימר? - סבר לה כאבא שאול, דאמר: לכם - לכם ולא לנכרים.

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף מו עמוד ב

האופה מיום טוב לחול נחלקו בו בסוגיא זו רב חסדא ורבה רב חסדא אמר לוקה שאין לו טעם הואיל כמו שיתבאר ואף על פי שהתירו בית הלל קצת דברים מטעם מתוך כמו שביארנו במסכת יום טוב ואם אנו מתירים מטעם מתוך שהוא נאמר מענין לענין כגון מהוצאת דבר שבאוכל נפש להוצאת דבר אחר שאינו אוכל נפש כל שכן שהיה לנו להתיר מטעם הואיל שהוא נאמר על אותו דבר בעצמו ר"ל על הפת שאפאו שאפשר שהוא בעצמו ראוי לו מ"מ כשאנו מתירים במתוך אין אנו מתירין אלא לקצת צורך כמו שביארנו שם אבל כל שאינו מכין לצורך אף על פי שאפשר שיבוא לידי צורך בכניסת אורחים אין מפקיעין ממלקות העושה דבר הנעשה שלא לשום צורך יום טוב משום הואיל והילכך לוקה ובהתראה ואף על פי שהתראת ספק היא שמא יכנסו לו אורחים הרי מ"מ התראת ספק שמה התראה וכשנתברר שלא באו לו אורחים ונעשית מלאכתו שלא לצורך יום טוב לוקה ואתה צריך לפרשה בזמן שמקדשין על פי הראיה שאין היום טוב ספק חול או שמא אף בזמן הזה שאין השני אלא מנהג ואופה בראשון לשני לו או לשלישי שהוא חול גמור ואחר שסעד שאין בו כונה לאכילת היום שאם כוון לאכילת היום אף על פי שמרבה ביתר מכדי צרכו לצורך מחר לדברי הכל אינו לוקה ואף כשנתברר שהוא מכין בדבר זה בפרט למחרתו ושלא לצורך היום ושאף הוא אמרה כן בפירוש מ"מ כל שלא סעד ראוי הוא לו כך כתבוה רוב המפרשים אלא שלדעתי כל שאמרה הוא בפירוש יש לפקפק בה אף לקודם שסעד ורבה אמר אינו לוקה הואיל ואי מיקלעי ליה אורחים חזי ליה צורך היום הוא ואף לכשנתברר שאין לו אורחים ושהתראת ספק שמה התראה מ"מ צורך היום הוא:

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף מו עמוד ב

...והוי יודע דהואיל לא דמי למתוך דמתוך פליגי ב"ש וב"ה דב"ה אית ליה מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וב"ש לית להו ואי חד טעמא נינהו שביק רב חסדא ב"ה ועביד כב"ש. אלא ודאי אפשר דמאן דאית ליה מתוך לית ליה הואיל דמתוך לא שרי' אלא בדבר שיש בו קצת צורך היום והואיל אע"ג דאין בו צורך היום בהא דאופה בפ' לחול. ומאן דאית ליה הואיל אפשר דלית ליה מתוך דשאני הואיל שהוא בדבר אחד אבל מתוך שהוא מדבר לדבר דילמא לא הלכך לא דמו אהדדי.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף לט עמוד ב

הא דתנן בית שמאי אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראויין לשתיה. לישנא לאו דוקא ראויין, דאפילו ראויין לשתיה אם הוחמו לרחיצה בלבד אסורין, ותדע לך דהא בעינן לאוקומה למתניתין כבית שמאי ואילו במתניתין תנן ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה, אלמא ראויין הם לשתיה אלא כיון שהוחמו לדעת רחיצה אסורין, ועוד דבית שמאי לית להו מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכל שכן דלית להו הואיל, אלא הכי קאמר אלא אם כן ראויין לשתיה שהיתה דעתו לשתיה, וראויין דהכא פירושו מוכנין.

רבי עקיבא איגר מסכת שבת דף לט עמוד ב

שם ב"ש אומרים לא יחם אדם חמין א"כ ראויין לשתיה. כתבו בתוס' דווקא שמחמם אותם לצורך שתייה, אבל לצורך רחיצה אף על גב דראויין לשתיה אסרו ב"ש, דהא ליכא למימר מתוך. לכאורה דבריהם תמוהים, דמה ענין ראויין לשתיה לענין מתוך, אבל כוונתם כמו דלית להו לב"ש מתוך ה"נ לית להו הואיל, והכי מפורש בחידושי רשב"א שכתב ועוד דב"ש לית להו מתוך וכ"ש דלית להו הואיל.

אמנם דברי התוס' והרשב"א נפלאו ממני, דהא בפ"ג דפסחים פריך מברייתא דהמבשל גיד בחלב ביום טוב וכו' ואי אמרינן הואיל אהבערה לא לחייב, והרי הך ברייתא מוקי לה פ"ג דביצה דלית לה מתוך, ואעפ"כ פרכינן דלימא הואיל, הרי דלא תלי' זה בזה. [אב"ה עיין מ"ש אבא מארי בתשובותיו].

שער המלך הלכות יום טוב פרק א

...ואולם אכתי פש גבן ליישב לדרך זה מ"ש רבינו ז"ל בפרק זה דין ט"ו המבשל בי"ט לגוים או לבהמה או להניח לחול אינו לוקה שאלו באו לו אורחים היה אותו תבשיל ראוי להם והשתא לפי מ"ש ק' טובא דאמאי הוצרך רבינו לטעמא דהואיל דמשמע דאי ליכא הואיל וכגון במבשל סמוך לחשיכה לוקה ות"ל משום טעמא דמתוך דכיון דהמלאכה נעשית באוכל עצמו אמרי' מתוך ומה שתי' הרב ל"מ הוא דחוק כמו שיראה המעיין ואף לזאת נראה ליישב ולומר דס"ל לרבינו דהא דממעטינן עכו"ם וכלבים מקרא דלכם גזרת הכתוב היא דאע"פ שהתירה התורה מלאכה שלא לצורך אכילה מטעם מתוך אפילו הכי אסרה לצורך גוים וכן צ"ל ע"כ לדעת רש"י דס"ל דמטעם מתוך שרי אפי' שלא לצורך כלל וכ"כ בשיטה מקובצת למוהר"ב ע"ש וס"ל לרבי' דכיון דעכו"ם וכלבים אמעיטו מקרא דלכם מכח גזירת הכתוב אהדריה קרא לאיסורא ולקי עליהו אי לאו מטעם הואיל:

אמנם במבשל או שוחט שלא לצורך אכילת עכו"ם וכלבים אף על גב דלאו לצורך אכילה הוא כגון במבשל איזה דבר לצורך רטיה או שוחט את העוף כדי ליקח בו ראש לתנוק לשחוק בו וכיוצא אפילו הכי לא לקי עליהו מטעם מתוך כיון דבהא ליכא קרא דמעטינהו כי היכי דנימא אהדרי' קרא לאיסוריה וזהו שדקדק ה"ה ז"ל בלשונו וכתב ושאר המלאכות שהם באכילה אפי' עשאן שלא לצורך אינו לוקה כמו שמתבאר בפרק זה שאם בישל לכותים או לצורך חול אינו לוקה ומדלא כתב בתח' דבריו ושאר מלאכות כו' אם עשאן לצורך גוים או לצורך חול אינו לוקה כמו שיתבאר בפ' זה משום דבההיא ה"ט דאינו לוקה מטעם הואיל הא לא"ה לוקה משום דממעטינן מקרא דלכם ואהדרי' קרא לאיסור' ומש"ה כתב ה"ה אם עשאן שלא לצורך אכילה כלומר שלא עשאן לצורך אכילה אלא לצורך דבר אחר וכמ"ש אז אינו לוקה מטעם מתוך אבל אם עשאן לצורך עכו"ם או כלבים ודאי דלוקה אמ"ש כמו שיתבאר בפ' זה שאם בישל לגוים כו' בא לדקדק מדברי רבינו דמדלא כתב סתמא המבשל בי"ט שלא לצורך אכילה אינו לוקה הואיל כו' משמע דבההיא אפילו בלאו טעמא דהואיל פטור מטעם מתוך ולא איצטרך לטעמא דהואיל אלא במבשל לכותים דליכא טעם מתוך דאהדרי' קרא לאיסוריה ואין להקשות דאם כן איך כתב ה"ה בפרק זה דין י"ג מותר להוציא תבן לבהמה מטעם מתוך הא מלאכה לכותים ולכלבים אמעיטו מקרא דלכם וגזרת הכתוב היא די"ל דס"ל לה"ה דכי ממעטינן גוים וכלבים מקר' דלכם היינו דוקא לשאר מלאכות דבהא איירי קרא אבל הוצאה לאו מלאכה היא מדאיצטרך קרא דיעבירו קול במחנה וכיון שכן אמרינן בהו מתוך ואי קשיא לך א"כ היכי אמרינן בגמרא דברייתא דקתני השוחט עולת נדבה בי"ט לוקה ב"ש היא דאמרי לא אמרינן מתוך הא אפי' כב"ה נמי אתי דהא נדרים ונדבות אמעיטו מקרא דלכם ואהדריה קרא לאיסוריה וכדק"ל להתוס' ז"ל י"ל דס"ל לרבינו כמ"ש הרז"ה דריב"א ס"ל דהך ברייתא אתיא כמ"ד נדרים ונדבות קריבין בי"ט לב"ה ולב"ש נמי אין קריבין גזירה שלמים אטו עולות ועולה של יום טוב נמי גזירה אטו עולה שאינה של יום טוב ומש"ה קתני בברייתא השוחט עולת נדבה לוקה עולת נדבה אין עולת חובה לא וכ"כ הר"ן בשיטה מקובצת כ"י למוהר"ל ז"ל יע"ש וכ"כ בס' תמים דעים סימן ק"ך ע"ש וכ"ת תינח למבשל בי"ט לעכו"ם או לכלבים דאיצטרך רבי' לטעמא דהואיל משום דאמעטי מקרא דלכם ואהדריה קרא לאיסוריה אך לחלוקת מבשל בי"ט לצורך חול ל"ל למיהב טעמא משום הואיל ת"ל מטעם מתוך דהא ליכא קרא דממעטי כי היכי דנימא אהדריה קרא לאיסוריה י"ל דס"ל כמ"ש הר"ן בשיטה כ"י למוהר"ל א לפפא ז"ל ואני אומר שלא כוון רש"י לומר שלא תהא שום הוצאה אסורה בי"ט מן התורה למאן דאית ליה מתוך שהרי כתב ואף ר"י סבר במתוך פליגי ולכ"ע יש איסור הוצאה ליי"ט מיעבירו קול במחנה דישנה כשאר מלאכות וירמ' ה' מזהירן על השבת שהם חמורין כו' הרי גילה דעתו דלמאן דאית ליה מתוך איכא הוצאה בי"ט דמתסרא מדאורייתא עד שהוצרך לומר דמה שלא הזהירן ירמיה אלא על השבתות הוא משום הלואי ישמעו ולפיכך נראה שהוא סובר דכל הוצאה שאינו עושה אותה אלא ליומיה אף על פי שאין בה צורך היום כלל שריא מדאורייתא אבל הוצאה שאינו עושה אותה אלא לצורך מחר מתסרא מדאורייתא וטעמא דמילתא דכיון דמשום מתוך אתינן עלה א"א להתירה יותר ממה שהתירה התורה באו"נ שלא התירה כו' אלא לצורך יומן ומצינן למילף הכי מהכנה דרבה דמשום דסתם ששי חול הוא דריש דאין י"ט מכין לשבת ובודאי דרבה לאו בהכנ' דממילא דוקא מוקי לה לקרא אלא אף בהכנה דבידים נמי דריש ואדרבא האי כתי' בהדיא כדכתיב את אשר תאפו הילכך למאן דלית לי' הואיל אסור לאפות מי"ט לשבת מן התורה ולמאן דלית ליה הואיל משכחת ליה בדברים האסורים וכ"ש שאסור מן התורה מי"ט לחול דאע"ג דבהכנה דממילא משתרי חול טפי משבת משום דסעודת חול לא חשיבא למהוי לה הכנה ה"מ למשרי ההוא מידי לחול משום ה"ט אבל הדבר ברור שאם אסור לאפות מי"ט לשבת כ"ש לחול ומשום הכי אתקיף עלה ר"י דאם איתא דאין עירוב והוצאה ליי"ט ליכא שום הוצאה דמתסרא מדאורייתא אפי' לצורך חול שהרי אין הוצאה מלאכ' בי"ט כלל א"ו יש הוצאה בי"ט מן התורה במוציא לצורך חול וכיון דמשום מתוך אתינן עלה אין להתיר בה יותר מאו"נ עצמו והמוציא אבנים מי"ט לחול מחייב ומשום לתא דהך הוצאה גזרו חכמים אפילו בהוצאת אבנים דליומ' ומשום הכי לא מצי ב"ה לאפלוגי באבנים ולפי זה כשהי' ירמיה מזהירן על השבתות אף על י"ט היה לו להזהיר שלא להוציא מי"ט לחול דודאי רוב המשאות שהיו מוציאין לצורך חול לפי' לא הזהירן אלא על השבת שהלואי ישמעו זהו דעתי בשיטת רש"י עכת"ד.